

A PROJKET TAPASZTALATAIT TARTALMAZÓ TANULMÁNY

A Tolna Megyei Gyermekvédelmi Központ

EFOP-1.2.7.-16-2017-00020

Gyermekvédelmi szakellátásban, javítóintézetekben elhelyezettek önálló életkezdési feltételeinek javítása Fogom a kezéd

PÁLYÁZAT CÍME

Fogom a kezéd pályázat megvalósítása Tolna megyében

PÁLYÁZÓ NEVE

Tolna Megyei Gyermekvédelmi Központ
7100 Szekszárd, Széchenyi u. 48.-52.

A projekt komplex beavatkozási rendszere a lakosság egészségkultúrájának fejlesztésére, a hatékony, a célcsoportokhoz igazított egészségkommunikációval az egészségtudatosság növelésére, szemléletformáló és prevenciós programok megvalósítására irányult.

A gyermekkor folyamatos kitolódása miatt napjaink fiatal felnőtt társadalmára jellemző az önállóságra való képtelenség. A gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekekre, és az onnan kikerülő nagykorúakra ez a megállapítás még fokozottabban jellemző. Tapasztalataink alapján ez probléma az évek során egyre fokozottabban jelentkezik. Ezért nagyon fontosnak tartjuk az önálló életre való felkészítést minél fiatalabb életkorban elkezdni. Szükségesnek tartjuk egy elméleti és gyakorlati módszerekre épülő, korai életszakaszban elkezdett, önálló életre felkészítő, életkori szakaszokra épülő, komplex program kidolgozását. A szakellátás eredményességét jelzi az, hogy a kikerülő fiatalok milyen módon és mennyire képesek teljes értékű életet élni. Sikerességük vagy sikertelenségük a gyermekvédelmi gondoskodás hatékonyságát, eredményességét mutatja.

Az önállóságra való felkészítés során előtérbe helyezzük az önfenntartó képesség fejlődését, a sikeres családi életre való felkészülést, a szociális készségek, kompetenciák fejlesztését, a vér szerinti családi kapcsolatokat erősítését, a szabadidő hasznos és kulturált eltöltésére való igény kialakulását.

Mindezen tevékenységek megvalósítása során aktívan bevontuk az ellátottak vérszerinti hozzátartozóit.

A program fontos eleme a szakemberek felkészítése az önálló életvitel kialakításának segítségével.

Tapasztalati adatok alapján elmondható, hogy a gyermekvédelmi szakellátásban élő önálló életkezdésének akadályai a következők:

- Szociális készségek alapvető hiánya
- Konfliktuskezelési és problémamegoldó készségek hiánya
- Alacsony iskolai végzettség
- Képzettség és az alkalmazkodó-képesség hiánya
- Motivátlanság
- Kilátástalanság
- Stigmatizáció, közvetett vagy közvetlen diszkrimináció
- Szocializációs hiányosságok
- Deviáns viselkedésformák
- Kommunikációs hiányosságok
- Érdekvényesítési és ügyintézési problémák
- Munkatapasztalat hiánya
- Önismeret hiánya
- Életvezetési problémák

A gyermekvédelmi szakellátásban részesülők többsége az előbbieken feltárt problémákkal küzd. A gyermekvédelemből kikerült fiataloknak leginkább életmódja, életvezetése, munkatapasztalat hiánya, iskolai végzettsége, kommunikációs stílusa, megjelenése, önismerete akadályozza az elhelyezkedését. Önmagukon egyedül már segíteni nem tudnak, szükséges számukra külső segítség és támogatás. Így ezeknek a problémáknak a megoldására, készségeik, és képességeik javítására kell figyelmet fordítani, hogy még a szakellátás rendszerében sajátítsák el azokat a képességeket, amelyek az önálló életvezetéshez, feltétlenül szükségesek.

A pályázat során a célcsoport tagjai önértékelésükben megerősödtek, tisztában lettek valós képességeikkel. Ezáltal reális életcélokat-terveket tudnak kialakítani, melyek megvalósítására képesek lettek. A munkaerő piacon való érvényesülésük terén képesek lettek a munkaáltatókkal való megfelelő kommunikációra. A tréning révén képesek lettek a megfelelően alkalmazni az munkába állást segítő technikákat. Életvezetésük a normális mederben folytatódik, nem kerülnek az ésszerűtlen pénzkezelés és háztartás vezetés miatt csapdahelyzetbe. Konfliktusaikat, nézeteltérésüket megfelelő módon kezeljék, nem az agresszió lett számukra az elsődleges konfliktuskezelési eszköz. A csoportban való dolgozás révén érezték, hogy problémáik nem egyediek, mások is küzdenek hasonló élethelyzetekkel, problémákkal. A közösséghez tartozás élménye, a mások által való elfogadás, illetve a mások elfogadása, mind pozitív megerősítést adhat a csoportban elsajátított ismeretekről. Reméljük, hogy a programba bevont gyermekek és fiatalok a későbbiekben várhatóan nem a bűnözői életformát választják. A felvértezett ismeretekkel és tudással sikeresen tudnak a munka világában elhelyezkedni. Ezáltal a társadalom hasznos tagjaivá válni.

A pályázat segítségével reméljük, hogy a fenti okok jórészt kiküszöbölhetőek, a külső támogatás igénybevételével, elsajátításával. A gyermekvédelmi szakellátásban élők tanulni fognak, munkát vállalnak majd és szabadidejüket értelmesen fogják eltölteni.

A programban elsősorban olyan foglalkozások valósultak meg, melyek az egyéni gondozási nevelési tervekkel összeegyeztethetőek és a megvalósítás sikerességét nagymértékben segítették. Különös hangsúlyt helyeztünk a csoportos foglalkozásokra.

A PROJEKT CÉLJAINAK KAPCSOLÓDÁSA A SZÉCHENYI 2020 CÉLJAIHOZ

- A szakellátásban nevelkedő kiskorúak praktikus intelligenciájának, valamint a szociális kompetenciájának fejlődése.
- A devianciák csökkenése, a mentális és szociális hátrányok mérséklődése.
- Az iskolai teljesítmény javulása.
- A fizikai aktivitásban, a teljesített feladatokban rejlő örömök megélése, felfedezése, interiorizálása; a munkára nevelés eredményeinek megjelenése.
- A kiskorúak és utógondozottak feladat ellátási hatékonyságának erősödése.
- A társadalmi részvételük erősödése, valamint az önálló érdekérvényesítési eszköztár kialakítása.
- A projekt kapcsolódása az érintett OP-hoz
- A projekt több szempontból kapcsolódik az OP-hoz, elsősorban az alábbi kiemelt célok vonatkozásában: a társadalmi felzárkózás elősegítése, a nélkülözés vagy szociális kirekesztés által fenyegetett népesség számarányának csökkentése, a veszélyeztetett kiskorúak korrekciós nevelésének, fejlesztésének erősítésével, a család társadalmi szerepének megerősítése érdekében, a családi életre nevelés, felkészítés fejlesztésével,
- az egészségfejlesztés és betegségmegelőzés, a mentális problémák megelőzésének és kezelésének eszközeivel,
- a köznevelés minőségének fejlesztése, kiemelt tekintettel a korai iskolaelhagyás csökkentésére,

- az iskolai teljesítmény javításának és az iskolai foglalkoztatás fenntartásának elősegítésével,
- az ifjúsági munkanélküliség csökkentése, a fiatalok munkaerő piaci elhelyezkedésének javítása,
- az önálló egzisztencia teremtéshez szükséges képességek fejlesztésével,
- a fiatalok munkaerő piaci elhelyezkedésének javítása, hatékony pályaorientáció
- A projekt hozzájárulása az Éves Fejlesztési Keretben rögzített szakmai elvárások megvalósulásához
- A projekt minden tevékenységének, programelemének célrendszere és módszertana
- közvetetten és közvetett módon egyaránt a gyermekvédelmi szakellátásban ellátott kiskorúak,
- valamint az utógondozotti ellátottak önálló életkezdési feltételeinek javítását szolgálják.

A PROJEKT CÉLJAI ÉS TEVÉKENYSÉGEI

A gyermekvédelmi szakellátásban részesülők esetében sérül az önálló életvitel eléréséhez szükséges motiváció, az autonómia, az érett személyiség kialakulása és a sikeres társadalmi beilleszkedés esélye. Ezért már az intézményrendszerből való kilépést megelőzően szükség van komplex, életkori sajátosságokra figyelemmel kialakított, egymásra épülő elemekből álló tevékenységekre, melyek a fenti területekre koncentrálnak, az egyéni állapothoz, szükségletekhez igazodva célozza meg az önálló életvitelre, a családi életre való alkalmasság kialakítását, fejlesztését.

Az önálló életvitelre való felkészítés széles tevékenységeken keresztül valósul meg, ide tartozik az önálló pénzkezelés elsajátítása, az önfenntartó képesség kialakulása, a társas kapcsolatokban való együttműködés képességének elsajátítása, az áldozattá válás megelőzése, a tanulás tanulása. Az alábbiakban a projekt megvalósításával elérendő konkrét céljainkat határoztuk meg.

Konkrét célok:

A kiskorúak és az utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttek elsajátítják azokat az ismereteket, képességeket, amelyek a sikeres önálló életvezetéshez szükségesek (pénzkezelési, pénzügytechnikai, ügyintézési ismeretek, háztartási gazdálkodási ismeretek, költségvetés tervezés, párkapcsolat, családon belüli munka- és feladatmegosztás);

- kooperációs, kommunikációs képességek fejlesztése;
- tanulási kompetenciák fejlesztése;
- a mentális egészség elérésnek és fenntartásának igénye, a pótszerek, függőségek alkalmazásának megelőzése, tartózkodás az alkohol fogyasztástól és a tudatmódosító, pszichoaktív szerek használatától; az iskolai, majd a munkahelyi foglalkoztatás fenntartásának alapvető feltétele
- érdekében a mentális egészség elérése, fenntartása;
- konfliktus kezelő, kudarcűrő, önismereti és önreflektív képességek fejlesztése; a normakövető magatartáshoz, az alkalmazkodáshoz szükséges képességek fejlesztése;
- az indulatvezérelt, befelé (saját maga irányába) vagy kifelé (a közvetlen környezetre) irányuló
- agresszív, antiszociális viselkedés megjelenésének csökkentése; az ún. „deviáns karrier” megjelenésének megelőzése;

- a szociális kompetenciák fejlődése, erősödése;
- az együttműködési készség, a tolerancia fejlődése, a máság elfogadásának, értékékként történő felismerési képességének fejlesztése;
- a háztartási, háztartás vezetési, kertgazdálkodási, mezőgazdasági művelésben szükséges jártasság kialakítása;
- a kiskorúak és fiatal felnőttek erkölcsi értékrendjének fejlesztése, identitás tudatának kialakítása és megerősítése;
- az iskolai, majd munkahelyi foglalkoztatás folytonosságának fenntartásához szükséges motiváció fejlődése;
- az individuális képességek felismerésének, fejlesztésének igénye, az alulmotiváltság csökkentése;
- az önálló életkezés, egzisztencia teremtés megalapozása érdekében pénzügyi, technikai ismeretek, ügyintézési eljárások, szociális ismeretek átadását, a saját háztartásvezetés gyakorlati jártasságának fejlesztését célzó programok;
- a gyermekotthoni, a családi, az iskolai, a munkahelyi környezetben szükséges eredményes közösségi alkalmazkodás és azzal egyidejűleg a kiegyensúlyozott személyiségfejlődés érdekében a konformitás erősítése, az együttműködési és kommunikációs képességek fejlesztése;
- a köznevelési intézményi (óvodai, iskolai) foglalkoztatás, valamint a munkahelymegtartás folytonossága érdekében, a teljesítményre motiválás, a tanulási képességek fejlesztését szolgáló programok, módszerek segítségével, valamint ezzel egyidejűleg mentális vonatkozásban a megerősítés rendszerességét, a sikerélmény többszöri megélését biztosító feladathelyzetekkel;
- az iskolai és legitim munkahelyi foglalkoztatás folytonosságának fenntartása az ezt megalapozó mentális egészség érdekében, az érzelmileg bizonyos mértékben deprivált gyermekek és fiatalok számára olyan alternatív módszerek biztosítása, amelyek megalapozzák, elősegítik az alkohol-, szerfogyasztástól, a tudatmódosító szerektől szükséges tartózkodást; a produktív életvezetés gyakorlati megvalósulását elősegítő programok körének minőségi és mennyiségi bővítése;
- a párkapcsolatra történő felkészítés, a megfelelő szerepminták elsajátításának, a szexuális ismeretek átadásának hatékonyságát szolgáló programok;
- a családon belüli kötődések, a kapcsolattartás javítását, a látens frusztrációk és konfliktus feldolgozását elősegítő alternatív programok, amelyek a hozzátartozók közös cselekvéséhez, szabadidő eltöltéséhez, együttlétéhez teremtik meg a feltételeket;
- a gyermekvállaláshoz szükséges érzelmi, értelmi és gondozási kompetenciák fejlesztését szolgáló programok;
- a személyiségfejlődés korrekcióját és fejlesztését, a gyermekek szocializációs problémáinak ellensúlyozását szolgáló programok;
- az indulat-, agressziókezelés képességének gyakorlati, érdemi fejlesztését szolgáló, önsegítő és kortárs segítő, tematikus programok;
- mese- és színházterápiás foglalkozások preventív célokkal, elsősorban a különböző életszakaszokkal együtt járó feladatok feldolgozása érdekében (női és férfi életfeladatok, felnőtté válás), valamint az ún. életválságokkal (szenvedélybetegség, állami gondozás) szükséges

megküzdés mélyítése érdekében;

- az önfenntartó életvitel és munkahelyteremtés hatékonyságát szolgáló programok, az ifjúsági munkanélküliség megelőzése, kiiktatása érdekében; részben a vidéki élet hasznosítható értékeinek és praktikumának megismertetésével, részben az érdemi pályaorientációt szolgáló, strukturált, munkára nevelő foglalkozásokkal;
- az önismereti és konfliktuskezelési igény életrehívása, fejlesztése érdekében szervezett foglalkozások;
- a családi kapcsolatok ideális javítása érdekében a vérszerinti szülők számára a szülői szerepből adódó kötelezettségek tudatosítása, a kommunikációs és egyéb önismereti tréningek, a szociális beilleszkedést elősegítő, a depriváció tüneteit és okait csökkentő foglalkozások segítségével;
- a szülők gyermeknevelési kompetenciáit fejlesztő programok;
- az ellátott kiskorúak és fiatal felnőttek számára motiváció és felkészítés az önkéntes tevékenységre; értékadó, hiánypótló, szabadidős (kulturális, sport, tehetséggondozó, közösségi) programok koncentrált biztosítása, a fenti célok és programelemek összpontosításával, strukturált nyári táborozások keretei között.

A FEJLESZTÉSEK CÉLCSOPORJAI, AZ ÉRINTETTEK KÖRE

Indikátor 25 éven alattiak:

A bevállalt indikátor számok megvalósultak 2019.04.30-ig az elért tényérték 252 fő, a női indikátor tényérték 147 fő. 2019.08.30-ig vállalt célérték 250 fő. 2018.08.30-ig az összes elérni kívánt célérték 502 fő.

Műszaki szakmai mutatók:

Fejlesztéssel elért szakemberek: 2019.04.30-ig elért tényérték 207 fő (a vállalt célérték 30 fő volt), 2019.08.31-ig vállalt célérték 67 fő. 2019.08.31-ig összesen elért célérték 274 fő.

Fejlesztéssel elért hozzátartozók (%): 2019.04.30-ig elért tényérték 68% (a vállalt célérték 25% volt), 2019.08.31-ig vállalt célérték 10%, 2019.08.31-ig összesen elért célérték 78%.

Fejlesztéssel elért gyermekvédelmi szakellátásban részesülők (%): 2019.04.30-ig elért tényérték 60% (vállalt célérték 60% volt), 2019.08.31-ig vállalt célérték 30%, 2019.08.31-ig összesen elért célérték 90%.

A projekt célcsoportja a Tolna Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat által működtetett gyermekotthonokban, lakásotthonokban, utógondozói otthonban nevelőszülői hálózatban nevelkedő ideiglenes hatállyal elhelyezett, nevelésbe vett gyermekek, utógondozói ellátottak.

A számadatokból kiderül, hogy emelkedik a gyermekvédelmi szakellátásban elhelyezett gyermekek száma. Ezen belül folyamatosan nő a különleges szükségletűek száma (3 év alatti gyermekek), valamint folyamatosan emelkedik a kamaszkorúak létszáma. A gyermekek egyre rosszabb személyiségállapotban kerülnek be, egyre komplexebb problémákkal.

A 0-3 éves korosztály kivételével az iskolai készség fejlődési zavara a vezető tünet. Az iskolai készségek olyan zavarai, amelyek a fejlődés korai szakaszától jelen vannak. Ezek a zavarok nem egyszerűen következményei a

tanulási lehetőségek hiányának, nem kizárólagos eredményei a mentális visszamaradottságnak és nincsenek kapcsolatban szerzett agyi traumával vagy betegséggel. Ide tartoznak a diszlexia, diszgraphia, diszkalkulia, motoros funkciók fejlődés zavara, beszéd és nyelvfejlődés zavara, hiperaktivitás, magatartás zavar, kevert specifikus fejlődési zavarok.

A szakellátásba érkező gyermekek személyiségállapota előéletükből következően, az átélt traumák miatt súlyosan sérült, melyet kiegészít még esetenként a vele született adottság, valamint hospitalizációs ártalmak.

A személyiség zavarai a legkülönbözőbb viselkedési formákban mutatkoznak meg. A gyermekek nem képesek viselkedésüket a szociális követelményeknek megfelelően szabályozni. Alacsony a toleranciaszintjük. Gyenge a tanulási érdeklődésük, motivációjuk.

Nem megfelelő megismerő aktivitásuk szintje. Nem reális az önértékelésük, akár pozitív, akár negatív irányban.

A 12 fős, vegyes életkorú csoportokban nehezen tudnak az életkori sajátosságaiknak megfelelő foglalkozásokhoz jutni. A délutáni, valamint a hétvégi tevékenységekbe olyan kiegészítő programok, komplex programsorozat szervezése szükséges, melyek célirányosan segítik a gyermek szocializációját, fejlődését. A projekt nyújtotta foglalkozások, közös tevékenységek a prevenciót és korrekciót is szolgálják. A célcsoport kiválasztásakor figyelembe vettük, hogy a gyermekek a szakellátásba kerülésükkor már egy vagy két vagy több évet vesztek iskolai sikertelenségük miatt, ezért túlkorosak. A prevenció korrekciós tevékenység fokozottan indokolt az iskolai lemorzsolódás csökkentése, szakmaszerzésre irányuló továbbtanulás, társadalmi normák elsajátítása érdekében.

A projekt által biztosított tevékenységeknek jelentős szerepe van neveltjeink életútjának pozitívabbá formálásában, az őket körülvevő szocializációs környezetbe, társadalomba való beilleszkedésük segítségével. Lehetőséget teremtünk számukra, hogy tudjanak önálló életet kezdeni.

A bevont célcsoport életkora 0 – 21 év közé esik. Ami azért is fontos, mivel ők érintettek az iskolai lemorzsolódással, a külvilág felé forduló figyelmük egyre erőteljesebb. Ez a szabályok, értékek beépülésének, kipróbálásának és stabilizálódásának időszaka. A közvetlen célcsoportba bevont vészerinti szülők esetében a kapcsolattartás erősítése, a szülői kompetenciák fejlesztése, erősítése volt a projekt célja. A gyerekek családból való kiemelését megelőző időszak szülő – gyermek konfliktusokkal, rossz szülői bánásmóddal, nem megfelelő nevelési környezettel társult. A program révén élménylehetőségre és a szülő – gyerek kapcsolat rendezésére is lehetőség nyílt.

A Projekt tapasztalatai:

A gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek/fiatalok részére elsődlegesen fontos szempont az életkornak megfelelő önállóság elérése. Társadalmunkban jellemzően kitolódik a gyermekek/fiatalok szülői ház elhagyásának, önállósodásának időpontja, azonban a szakellátásban felnövő gyermekeknél/fiataloknál ez az időpont korábban bekövetkezik. Ezért szükséges az alapvető „önállósodási” ismeretek (pénzkezelés, háztartásvezetés, hivatalos ügyek intézése, megfelelő napirend kialakítása, szakmaszerzés, munkahelyteremtés, párkapcsolatok kialakítása, lakhatás) megszerzése.

A „Fogom a kezéd” pályázat időben az intézmény részére 2 és fél évet ívelt át. A pályázatnak köszönhetően, az intézményben dolgozó szakemberek, nevelőszülők, ellátott gyermekek és fiatal felnőttek, vérszerinti hozzátartozók olyan képzéseken, szabadidős tevékenységeken, fejlesztő foglalkozásokon, terápiákon vehettek részt, amelyre a szakellátásnak szüksége van, de a pénzügyi keretek ez idáig nem tették lehetővé. A résztvevők személyisége fejlődött, és a csoporthoz tartozás tudata is erősödött. Az eszköz beszerzések révén, az ellátottak olyan tárgyakhoz, fejlesztő eszközökhöz jutottak hozzá, amelyekkel korábban az intézmény nem rendelkezett.

A pályázat a jövőbeni fenntarthatósághoz nagyban hozzájárult, irányt mutatva, hogy milyen programokra lenne szükség a jövőben. A megvásárolt eszközökkel, ezek a programok a jövőben is nagy mértékben fenntarthatóak, illetve támogató hatásúakká válhatnak új programok létrehozásában.

Az ellátott gyermekek/ fiatalok (intézményünk majdnem összes gyermeke) részesültek a programban, közös élmények, terápiák, csoportfoglalkozások, fejlesztő jellegűek. Az önálló életvitelhez életkortól függetlenül a pályázat keretében sok lehetőséget, iránymutatást, módszert tudtak elsajátítani az ellátottak.

Reményeink szerint, a pályázat hozzájárult ahhoz, hogy a gyermekeink az életkornak megfelelően megfelelő önállósági szinttel rendelkezzenek, illetve elsajátították azokat a technikákat, amelyek a teljes önállóvá váláshoz, önéletvitelhez szükségesek.

A program segítségével az ellátottak lehetőségeikhez mérten, a társadalom hasznos tagjaivá tudnak válni, megfelelő szakképesítéssel rendelkezve a munkaerőpiacon elhelyezkedve. Társas kapcsolataikban próbálnak pozitív mintát követni, megfelelő párkapcsolatot kialakítani.

Az intézményben dolgozó szakemberek a program keretében, közelebb kerültek az ellátott gyermekekhez, fiatalokhoz, érzékenyebbé váltak problémáik iránt. Ezek elősegítik a közöttük lévő együttműködést, napi kapcsolatrendszerüket pozitívan befolyásolja.

A programba bevont vérszerinti hozzátartozók, önismerete fejlődhetett, megismerhették a gyermekek életét, a gyermek- lakásotthonokban, illetve a nevelőszülői hálózatban. Ez elősegítette az egymás iránti elfogadást.

A gyermekvédelmi szakellátásban felnövekvő gyermekek, fiatalok részére az elsődleges feladat, a hazagondozás illetve legfontosabb szakmai feladat az önálló életre való felkészítés. Ezeket a feladatokat a „Fogom a kezéd” pályázat nagymértékben támogatta, elősegítette.

Kelt: Szekszárd 2022.06.29.

Wettstein Dániel István

Intézményvezető

Tolna Megyei Gyermekvédelmi Központ

